HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לימא קסבר מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה אם תימצי לומר מטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה יולדת ודאי אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה: אמר רבי שמעון אני ראיתי גדייה כו': מאי איכא בין תנא קמא לרבי שמעון א) איכא בינייהו דזעירי [א] תנא קמא אית ליה דזעירי ור' שמעון לית ליה דזעירי ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דזעירי והכא ביולדת למקוטעין קא מיפלגי [ב] לתנא קמא אינה יולדת למקוטעין לרבי שמעון יולדת ואיבעית אימא דכולי עלמא אינה יולדת למקוטעין והכא במקצת היום ככולו קמיפלגי לתנא קמא לא אמרינן מקצת היום ככולו לרבי שמעון אמרי' ב) מקצת היום ככולו ואב"א דכ"ע אמרינן מקצת היום ככולו והכא במחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר קמיפלגי [ג] והתניא

לימא קסבר מטנפת כו' בתוך שנתה. כלומר בתוך שנתה לטינופה. אבל האי בתוך שנתה דלעיל גבי פלוגתא דרבי ישמעאל ורבי יהושע לא הוי אלא בתוך שנתה ללידה שהיא עצמה נולדה כדפרישית בריש [ד] הלכתא: **איכא בינייהו הא דזעירי.** וקמיירי כגון שטינפו הבנות ביום אחרון של ששה חדשים ללידתן ולא ביום תחלת חדש שביעי דהשתא כי יהבת [ה](א) ל' ג) דטינוף וה' חדשים דעיבור נמצא דילדו ביום אחרון של שנתן ונכנסות הן ובנותן לדיר להתעשר דבשנה אחת נולדו: **ורבי שמעון לית ליה דזעירי.** ולהכי קאמר שעיברה בתוך שנתה כלומר (ב) יום או יומים או עשרה ימים בתוך שנה שנולדו שלא עיכבו לילד עד יום אחרון של שנתן אע"פ שטינפו לסוף ששה: פי' אחר אני ראיתי גדייה שעיברה בתוך שנתה. כלומר בתוך אותה שנה שהיא עצמה נולדה. כילד דלאחר שהיה לה חדש נתעברה וילדה לסוף ה' חדשים שלשה הבנות וחזרו הבנות ונתעברו לסוף חדשן וילדו לסוף ה' חדשים הרי שנה. לימא קסבר מטנפת וכו' בתוך שנתה כלומר בתוך השנה שהיא עצמה נולדה דמה שילדה לסוף ששה הוי כטינוף ולהכי אינה יולדת עוד עד חדש או עד חדשיים בשנה שניה. ות"ק מיירי כגון שעיברה בתוך שנתה שנולדה כר' שמעון ולקמן מפרש במאי פליגי והאי בתוך שנתה מפרשים כההוא דלעיל גבי פלוגתא דרבי ישמעאל ורבי יהושע דאמרינן בריש הלכתא [כ.] במטנפת וכו' קמיפלגי: **ת"ק אית ליה דזעירי.** אין לך טינוף גדול מלידה ולהכי לא מליא היא למיהדר ולמילודי בתוך שנתה עד לאחר יום או יומים ורבי שמעון דלא נחית להכי סבר דמשכחת לה דהדרא וילדה בתוך שנתה דלית ליה הא דזעירי והשתא מצינן למימר דת"ק סבר דאפילו יולדת חוזרת ויולדת בתוך שנתה דהאי בתוך מפרשים לעיל בריש פירקין דלאו תוך ממש (ג) דוקא אלא בסוף יום או יומים. לשון זה אינו עיקר דאיכא פירכא למאן דדייק ביה דבנות היכי משכחת להו דילדו בתוך שנתן כגון שעיברו ביום שלשים ללידתן וילדו לאחר ה' חדשים ביום אחרון אי הכי נמי משכחת לה דתיהדר ד) ותלד בתוך שנתה: [ו] **והתניא.** בניחותא: [ז] ה) **גדייה שלש בנות.** בכרם אחד וכל בנותיה ילדו שלש שלש. להכי נקט שלש לשון נקבה דאי הוו זכרים לא הוו מתעשרי דאיכא ג' בכורות ותו לא פיישי עשר: **כולן** [ח] **נכנסים לדיר להתעשר.** יחד דכולן יכולין להיות נולדין מאלול לאלול השלש בנות ותשע בנותיהן דאי לא הוו נולדים בשנה אחת לא הוו מיעשרי אהדדי דבאחד באלול ראש השנה למעשר ו) [ט] ואין מצטרפין אותן שנולדו לאחר אלול כדמפרש בפרק מעשר בהמה (לקמן דף נז:) והנך (ד) יכולין להיות [י] בנות ז) שלה בשנה אחת כגון שנולדו הבנות באחד באלול ונתעברו לסוף ששה חדשים וילדו קודם אלול [יא] ולמה לי למיתנא שלש בנות דילדו ח) כולהו הג' בנות כו': **לימא קסבר מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה.** משעת טינוף עד סוף שנה והאי נמי אינה יכולה לילד הואיל וילדה שלש בנות בתחלת השנה. ולהכי נקט מטנפת (ה) דסד"א דמטנפת נמי שוהא לילד כיולדת ובעי למיפשט נמי מינה סתמא אי כתנא קמא אי כר' יהושע דפליג לעיל במטנפת: ומשני **אפילו אם תימצי לומר מטנפת חוזרת ויולדת.** (ו) שילדה ודאי אינה חוזרת דברי הכל היא: **איכא בינייהו דזעירי.** [יב] וכגון שטינפו הבנות לסוף ששה ללידתן בתחלת חדש שביעי תנא קמא דלא נקט לישנא דתוך אית ליה דזעירי דתו לא מקבלי זכר עד ראש חדש שמיני וימי עיבורן ה' חדשים שלימין אישתכח דלא ילדו עד יום אחד בשנה שניה ומשכחת לה אפילו הכי נכנסות יחד לדיר אימהות ובנות חוץ מן הזקינה כגון שהיתה שנה מעוברת דיום אחד בשנה שנייה שלהן עדיין ראש חדש אב ורבי שמעון דנקט תוך שנתן ביום אחרון של שנה נולדו (ז) ומחוסרי זמן הן עד שבעת ימים ור' שמעון סבר מחוסר זמן הן עד דמתעשרי: והתניא

קיימא הא ועוד דמשום היא גופה שאם נתיר לשוחטו לאוכלו כשהוא בריא [יג] ט) יכול לשוחטו כשהוא חולה וקרוב לפיקוס של מיתה דהשתא איכא ריעותא ואין לדקדק דר' שמעון בן גמליאל לא חייש למיעוט מהא דחיישי למיעוט רבי עקיבא ור' טרפון בפ' קמא דמכות (דף ז. ושם ד"ה דילמא) שמא במקום סייף הוה נקב ורבי שמעון בן גמליאל קאמר אף הן מרבים שופכי דמים בישראל דדילמא התם הוה דלא חייש משום [יד] דחשבינן כלא איפשר שאם כן לא י) יהרג אדם לעולם ואפילו ר' מאיר מודה כדקאמר בפ"ק דחולין (ד' יא:) והא דבעי למימר לרבי עקיבא דחלב פוטר ולא חייש למיעוט הוה מצי לאקשויי מההיא דמכות דחייש שמא במקום סייף נקב הוה [טו] ורשב"ג קאמר דלא חייש אלא דלא רצה להאריך ועוד אין נראה לרבינו תם לפרש כלל טעמייהו משום דחיישי למיעוטא דההיא חשיב [טז] לא אפשר בפ"ק דחולין (דף יא: ושם) אלא אמרי רבנן דכשהיו שואלים לעדים ראיתם אם במקום סייף נקב הוה והם אומרים אין אנו יודעים בטלה עדותם אע"פ שאם לא היו שואלין היה נהרג מידי דהוה זה אומר בסייף הרגו וזה אומר באירין הרגו דאין זה נכון אע"ג דאי לא שיילינן להו הוה נהרג ולא חיישינן דדילמא אי שיילינן מינייהו הוי מכחשי אהדדי ומיהו אין זה קושיא לחושבו כלא איפשר דאיפשר כגון שנתגלה קרום של מוח וראוהו עדיין שלם ובחולין דחשבינן ליה לא איפשר לפי שדוחק להעמיד בו הפסוק ומאן דפטר סבר שבקיה לקרא דדחיק ומוקים אנפשיה: **לימא** קסבר מטנפת אינה חוזרת ויולדת תוך שנתה. וכל שכן זו שילדה וולדות גמורים ובתוך שנתה לאו דוקא אלא גם אחר שנתה מעט דהא לאו באותה שנה נולדה הגדייה שאם כן תתעשר עם בנותיה ותנא קמא לא חשיב לה אלא כלומר בת שנתה יום שאחר שנתה ופירש בקונטרס דהוי כר' ישמעאל ועדיפא מרבי ישמעאל והדין עמו [יז] דהא לרבי ישמעאל חוזרת ויולדת ביום ראשון של שנה שנייה דהא אית ליה מכאן ואילך ספק [יח] והקשה בקונטרס כיון דאינה נכנסת עמהן לוקמה כגון שנולדה היא בניסן וילדה לה באלול דאפשר לה לחזור לילד עם בנותיה קודם אלול הבא ולא דק בלישניה דהא בסמוך אמרינן דתנא קמא אית ליה דזעירי והוא הדין שאין בהמה מתעברת אחר שנולדה בפחות משלשים יום א"כ צריך שלשים יום לבד מה' חדשי העיבור והוה ליה למימר שנולדה [יט] כ) בכ"ה באדר:

תנא קמא אית ליה דזעירי. גם כאן פי' בקונטרס דימי עיבורה ה' חדשים שלמים משמע שרוצה לומר של שלשים יום כמו [כ] שפירשנו לעיל ואי אפשר לומר כן כלל ולמאי דמוקי פלוגתייהו במקצת היום ככולו דצריך ל) למנות הכל מאחד באלול של שנה זו לאחד באלול של שנה הבאה לשנת הלבנה דאחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ולא משכחת לה בשום ענין אלא אם כן היו חדשי העיבור כפי חדשי הלבנה והשתא לתנא קמא לא אמרינן מקצת היום ככולו וכשנולדה באחד באלול לא [כא] קבלה זכר עד מלאת שלשים יום שנולדה דכיון דאמר זעירי אין טינוף פחות מל' יום כל שכן מ) בתה והשתא שלמי אינהו ל' יום ביום ב' של תשרי דבעינן ל' יום מעת לעת כיון דאין מקצת היום ככולו ואלול חסר הוא ובו ביום אפשר [כב] להתעבר וה' חדשים של עיבור שלמי יום שני של אדר ובו ביום ילדה חשוב שלשים יום מעת לעת לבנותיה קודם שיקבלו זכר ויכלו ביום שלישי של ניסן ובו ביום נתעברו ונמצא שכלו ה' חדשי עיבורן ביום שלישי של אלול ובו ביום ילדו ורבי שמעון סבר דאמרי' מקצת היום ככולו וכלים שלשים יום ביום אחד של תשרי ובו ביום נתעברה ונמצא שכלו ה' חדשי העיבור ביום אחרון של שבט דמקצת היום ככולו ובו ביום ילדה חשוב שלשים יום לבנות ויכלו ביום אחרון של אדר שהוא חסר ובו ביום נתעברו ונמצא שכלים בכ"ט באב ה' חדשי העיבור ואין לתמוה על שפירש לחדשי העיבור של בהמה דקה לפי חדשי הלבנה דה"נ אשכחן בירושלמי בפרק קמא דנדה דחמורה אע"פ שאינה יולדת למקוטעין פעמים שי"ב [כג] חדשי עיבורן לפי שנת החמה פעמים לפי שנת הלבנה דקאמר התם ר' חייא בר אשי הוה יתיב קמיה דרב חמתיה מבעית א"ל מה כן א"ל חמרתי [כד] נ) בעיא מילא דאנא בעי (מרדענא) שלא תלטנן א"ל אימתי עלה עליה זכר א"ל ביום פלן וחשיב א"ל בעיא היא עד כדון ותני כן [כה] ס) שפיחת אינה פוחתת מימות הלבנה המוספת אינה מוספת על ימות החמה ואח"כ אמר שם [כו] וכל מילתיה דרבי יהושע פליג דאמר רבי יהושע בן לוי בקרות ע) של בית [כז] רבי ממנה שוורים ויש

מסורת הש"ס

א) [לעיל כ.], ב) [פסחים ד. וש"נ], ג) להו ל' נ"ק, ד) איהי ותלד בתוך שנתה הס"ד ואח"כ מה"ד לישנא אחרינא גדייה שילדה שלש כו' והשאר נמחק נ"ק, ה) שייך לעיל דף כ:, ו) [ר"ה ב.], ז) נולדים עם בנות נ"ק, ח) כולהו בנות נ"ק, ט) יבוא נ"ק, י) נהרג אדם מעולם נ"ק, כ) בכ"ח רש"א, ל) למנות נ"ק, מ) יולדת והשתא נ"ק, נ) מעברתא והיא בעיא מילד ואנא בעי נ"ק, ס) הפוחתת אינה פוחתת וכו' והמוספת נ"ק, ע) של אנטונינוס היתה עוברה והרביעי של בית נ"ק,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איכא וכו' כי יהבת להו שלשים דטינוף: (ב) ד"ה ור' שמעון וכו' כלומר עדיין היה יום או יומים: (ג) ד"ה ת"ק אית ליה וכו' ממש הוא דוקא וכו' ולשון וכו' אי הכי גדייה נמי משכחת וכו' בתוך שנתה הס"ד ואח"כ מ"ה גדייה שילדה שלש וד"ה והתניא בניחותא נמחק: (ד) ד"ה כולן נכנסים וכו' והנך בנות שלה יכולין להיות נולדין בשנה אחת כגון וכו': (ה) ד"ה לימא כו' דס"ד דמטנפת: (ו) ד"ה ומשני וכו' כשילדה ודאי אינה חוזרת ויולדת דברי: (ז) ד"ה איכא וכו' נולדו הס"ד ואח"כ מ"ה מחוסרי:

◆

רבינו גרשום

הבנות והאימהות: לימא מדלא תנא הכי ותיהדר איהי אלא וכל בנותיה ילדו שלש ש"מ קסבר מטנפת אינה וכו' האם ודאי טינפה לסוף ו' חדשים שילדה ל' יום ולא יכלה לילד בתוך שנתה אלא בשנה שניה ובריי' משמע דמיירי בתוך שנתן: אם תמצא לומר מטנפת חוזרת. כלומר דלא מיטנפה כל ל' שלימים יולדת ודאי בתחלת שנה אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה הילכך צריך שיאמר וכל בנות ילדו ג': מאי איכא בין תנא קמא לר' שמעון. שניהן שוין שאין הזקנה מתעשרת עמהן: תנא קמא אית ליה דזעירי והני ג' בנות טינפו בתחילת חדש שביעי ללידתן וטינפו ל' יום שלימין ולא מצי ילדי בתוך שנתן אלא בתחלת שנה שניה הילכך לא אמר תנא קמא בתוך שנה: ור' שמעון. דאמר בתוך שנתן ודאי לית ליה דזעירי אלא טינפו פחות מל' וילדו בתוך שנתן ולתנא קמא אינה יולדת למקוטעי' להכי לא אמר בתוך שנה: ואית דמפרש ר' שמעון דאמר אני ראיתי גדייה (בשעושה) [שעישרה] בתוך שנתה קסבר דהגדייה והבנות בנות שנה אחת הן ונכנסות עמהן להתעשר כגון שנולדה גדייה בר"ח אלול ולסוף ל' יום נתעברה ולסוף שבט ילדה ג' בנות ולסוף ל' יום בר"ח ניסן נתעברו אותן ג' בנות ולסוף אב ילדו כל אחת ב' בנות הוו לה שיתא וג' אמהות והזקנה הרי י' כולן בנות שנה אחת ומתעשרין בנות שנתן: ולא מיסתבר הכי חדא דקשיא מאן דאמר מאי איכא בין תנא קמא לר' שמעון דהא קא חזינן דר' שמעון בעי זקנה בהדייהו ותנא קמא לא בעי. ועוד קשיא לי שמעתא דלעיל סברי דר' יהושע: כולי עלמא אמרינן מקצת היום ככולו. ודאי יולדות בתוך שנתן: ובמחוסר זמן פחות מח'

שיטה מקובצת

[א] דזעירי דאמר זעירי אין טינוף פחות משלשי' יום תנא: [ב] מיפלגי תנא קמא סבר אינה יולדת למקוטעין ור' שמעון סבר אמרינן: [ג] קמיפלגי ת"ק סבר אינו נכנס לדיר להתעש' ור"ש סבר נכנס לדיר להתעשר והתניא: [ד] בריש שמעתא הס"ד: [ה] יהבת להו ל': [ו] תיבות והתניא בניחותא נמחק: [ז] גדייה וכו' דוקא נקט גדייה לאשמעינן דאפי' מהרה להתעבר בכל יכולת אי אפשר לה ליכנס עם בנות בנותיה להתעשר דאין היא ובנותיה יולדות תוך שנתה עד יום א' בשנה שנייה כדלקמן והאי דנקט ג' בכל בנותי' כיון דאיכא חדא דלא סגי בלא שלש נקט שלש בכולהו כדלקמן מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה וכ"ש זו שילדה ולדות גמורים. בתוך שנתה לאו דוקא דהא לאו בתוך שנתה ממש היא שאלמלא כן אף היא תצטרף אלא בתוך שנתה יום שאחר שנתה וכר' ישמעאל ועדיפא מדרבי ישמעאל ואי קשיא כיון דאינה נכנסת עמהם לוקמא כגון שנולדה היא בניסן וילדה באלול דאפשר לה לחזור ולילד עם בנותיה קודם אלול הבא וליתני וכל בנותיה ילדו תרתי תרתי לאו פרכא היא מדנקט ת"ק גדייה ולא נקיט עז לאפוקי מדר"ש אתא לאשמועינן אע"ג דמקרבין להו לגבי הדדי אי אפשר לכולן להוליד בשנה אחת שתהא הזקנה נכנסת עמהן לדיר הילכך בכל כמה דמצי לקרובי בהו מקרבינן: מאי בינייהו כלומר פלוגתייהו הוו במאי: דזעירי כיון דלא קבלה זכר כל ל' שאחר הטינוף או אחר לידה כ"ש דבתה אינה מקבלת זכר עד מלאת לה ל' יום ואי עיבורה ל' יום שלימים הרי ששה וכן לבנותיה הרי י"ב חדש שלימים ויולדת למחר: לית ליה דזעירי וכן הבת מתעברת תוך חדשה מקצת היום של גמר חודש הטינוף. ה"ג ואי בעית אימא דכ"ע מקצת היום ככולו והכא במחוסר זמן וכו' ת"ק דלא תנא תוך סבר אע"ג דאפשר להן להוליד תוך שנתן דביום אחרון של שנה נולדה מ"מ מחוסרים זמן הן עד ז' ימים ור"ש סבר מחוסר זמן מתעשרי והתניא בניחותא וכו' כן נמצא בכל הספרים כ"י שבידי וזה הנוסח של התוס' בפירוש רש"י ז"ל: [ח] כולן נכנסות לדיר להתעשר בנותיה ובנותיהן יחד: [ט] למעשר בהמה ואין כו' שנולדו קודם אלול עם אותן שנולדו לאחר אלול: [י] להיות בני שנה אחת: [יא] אלול שעשרה תוך שנתה והיא נכנסת עמהן דתוך שנתה ילדו היא ובנותיה הס"ד ומה"ד ולמה לי למתני ג' כלל בלידת הבנות הס"ד מתיבת ולמה עד סוף העמוד מוקף בחצי לבנה כי אינו מפי' רש"י: [יב] דזעירי. ובקונטרס פי' כגון שטנפו הבנים לסוף ששה ללידתן בתחלת חדש שביעי ולת"ק דלא נקט לישנא דתוך אית ליה דזעירי דתו לא מקבלה זכר עד ראש חדש שמיני וימי עיבורן ה' חדשים מלאים אשתכח דלא ילדו עד יום אחד בשנה שניה ומשכחת לה דאפ"ה נכנסות יחד לדיר האמהות והבנות חוץ מן הזקינה כגון שהיתה שנה מעוברת דיום אחד בשנה שניה שלהן עדיין ר"ח אב הוא ור"ש דנקט תוך שנתה ממש לית ליה דזעירי עכ"ל וצריך פי' לפירושו ונראה דמשו"ה נקט לסוף ו' ללידתן דבציר מהכי אינן יכולות לטנף הזקינה אינה יכולה להתעשר עמהן אפילו בשנה מעוברת שהרי צריכה שתהא בת שלשים קודם שתתעבר אבל לר"ש דלית ליה דזעירי ומקצת היום ככולו ומשכחת שפיר שהבנות ובנות הבנות יתעשרו תוך השנה ממש ואפילו תהיה פשוטה אבל אין רצה לומר שעשרה עמהן הגדייה אלא ה"פ שעשרה שיצא ממנה מתעשרין תוך שנתה אפילו בשנה פשוטה ולהכי לא משכחת לה לפי שיטת הקונטרס ופי' התוס' עיקר: [יג] בריא יבא לשוחטו: [יד] דחשיב כלא: [טו] נקב הוה אלא דלא רצה והשאר נמחק: [טז] חשיב ליה לא אפשר כו' אלא אומר ר"ת דכשהיו: [יז] עמו דלר' ישמעאל תיבת דהא ל"ש: [יח] ספק ואפילו ביום ראשון של שנה שניה: [יט] בכ"ח באדר: [כ] שפי' נמי לעיל: [כא] לא מקבלה זכר כו' משנולדה דכיון: [כב] אפשר לה להתעבר וה' חדשי העיבור שלמי ביום שני של אדר: [כג] חדש עיבורה לפי: [כד] חמרתי מעברא והיא בעיא מילד בעיא מעברתא שלא: [כה] כן הפוחת אינה: [כו] תיבת וכל נמחק: [כז] בית מלכות היתה עוברת והרביעי של בית רבי: